Írta: Adminisztrátor
2022. március 21. hétfő -

2022. március 21. - **Tíz vezető szakember véleményezte a Magyar Pszichiátriai Társaság nagy port kavaró állásfoglalását**

A Magyar Pszichiátriai Társaság (MPT) elnökségének január 21-én kiadott gyermekvédelmi törvénnyel kapcsolatos, nagy port kavaró állásfoglalásával a tagság és a vezetőség egy része nem értett egyet. Az MPT állásfoglalására reagáló szakemberek szakvéleményükben kifejtik, nem igaz, hogy a nemi identitás és a szexuális orientáció kialakulása környezeti hatásokkal, például neveléssel vagy „propagandával" nem befolyásolható. Mint írják, az állásfoglalás kiegyensúlyozatlan és számos tudományosan alá nem támasztott állítást tartalmaz, ezenkívül egyoldalú nézőpontot képvisel, amely a nemzetközi és a hazai szakirodalommal is ellentétben áll.

A Magyar Pszichiátriai Társaság (MPT) elnökségének 2022. január 21-én az MPT nevében kiadott gyermekvédelmi törvénnyel kapcsolatos, nagy port kavaró állásfoglalásával a tagság és a vezetőség egy része nem értett egyet (erről lapunk is beszámolt). Éppen ezért egy szakmai vitát követően 2022. február 19-én az elnökség az állásfoglalást egy kiegészítéssel látta el, amelyben deklarálja, hogy az állásfoglalás csak az MPT elnökségének véleményét tükrözi, a kérdés további széles körű szakmai megvitatása kívánatos. Az Értékközpontú Pszichológusok Munkacsoportjának honlapján az állásfoglalással egyet nem értők névsora és az általuk megfogalmazott szakvélemény is olvasható.

Méltatlan színvonalú, az érdemi szakmai kommunikációt mellőző a Magyar Pszichiátriai Társaság nyilatkozata

Az Értékközpontú Pszichológusok Munkacsoportjának válasza a Magyar Pszichiátriai Társaság állásfoglalására.

Az állásfoglalással egyet nem értő tíz szakember Prof. Dr. Bánki M. Csaba, az MTA doktora, c. egyetemi tanár, Prof. Dr. Fekete Sándor, PhD, ny. tanszékvezető egyetemi tanár, Dr. Frecska Ede, PhD, tanszékvezető egyetemi docens, Dr. Herold Róbert, PhD, egyetemi docens, Prof. Dr. Janka Zoltán, az MTA doktora, ny. tanszékvezető egyetemi tanár, Prof. Dr. Kálmán János, az MTA doktora, tanszékvezető egyetemi tanár, Dr. Kelemen Oguz, PhD, Tanszékvezető egyetemi docens, Prof. Dr. Perczel-Forintos Dóra, PhD, Intézetvezető egyetemi tanár, Prof. Dr. Rihmer Zoltán, az MTA doktora, Széchenyi-díjas c. egyetemi tanár az Európai Tudományos és Művészeti Akadémia tagja és Prof. Dr. Tényi Tamás, az MTA doktora, tanszékvezető egyetemi tanár.

Az általuk megfogalmazott szakvéleményben először is leszögezik, hogy a Magyar Pszichiátriai Társaság és a Magyar Pszichológiai Társaság állásfoglalásának széles körű szakmai megvitatása nem történt meg, annak konkrét szerzői nem ismertek.

Mint ismert, az állásfoglalás nyilvánosan, először a Magyar Pszichiátriai Társaság közösségi portálján jelent meg 2022. 01. 22-én. A hivatalos közösségi portálon számos komment érkezett mind az állásfoglalás mellett, mind az állásfoglalás kritikájaként, azonban az oldal adminisztrátorai egy idő után lezárták a kommentelés lehetőségét. Az állásfoglalással egyet nem értők, pszichiáterek, pszichológusok azóta több alkalommal, a média bevonásával cáfolták annak egyes tartalmi részeit.

Többen nehezményezték a valós szakmai egyeztetés hiányát, köztük a Magyar Pszichiátriai

Társaság több tagja, társszakmák képviselői, kutatási munkatársak is. A Magyar Pszichiátriai Társaság tíz szaktekintélye tételesen cáfolta az MPT által kiadott állásfoglalást, amely mentén szakmai egyeztetés indult el.
Ennek teljes leírása a Magyar Pszichiátriai Társaság honlapján, kizárólag a tagok számára, regisztráció és belépés után elérhető. Annak reményében azonban, hogy a szakmai diskurzust kitágíthassák, az Értékközpontú Pszichológusok Munkacsoportja honlapján közölte a vita összegző anyagát. Az MPT eredeti állásfoglalása nyilvánosan itt érhető el. Az erre fogalmazott, fentebb említett válasz az alábbi linken, regisztráció és belépés után érhető el, kizárólag a társaság tagjai láthatják: Fórum a Szakmai Állásfoglalásról.
Az MPT elnöksége válaszában indokolja, hogy az eredeti állásfoglalás azért nem felel meg a tudományos kritériumoknak, mert legfőképpen laikusoknak szól és egyetért azzal, hogy szakmai vitát kezdeményezzen a közeljövőben a vitás pontok rendezésére.
Az erre megjelent válasz kiemelkedő pontja, hogy a tíz tiltakozó egyetért azzal, hogy az MPT állásfoglalása a társaság alapszabályába nem ütközik, ugyanakkor kiemeli, hogy az állásfoglalás tényszerűségével és szakmai tartalmával nem ért egyet. Szót emel a laikusoknak szóló állásfoglalás ellen, hiszen az MPT állásfoglalás kiemeli a döntéshozókat mint célzott csoportot.
A környezeti tényezők hangsúlyos szerepe
A Magyar Pszichiátriai Társaság nagy port kavart állásfoglalása kifejti, hogy „a szexuális orientációt jelenlegi tudásunk szerint szintén döntően biológiai tényezők befolyásolják, kialakulásában a genetikai meghatározottság mellett nagy szerepet játszanak egyéb biológiai változók (pl. hormonális hatások, idegrendszeri fejlődés) is. Pszichoszociális hatások szerepe a biológiai faktorok mellett nem meghatározó mértékű”. Később ismét megjegyzik, hogy határozottan állást foglalnak amellett, hogy a nemi identitás és a szexuális orientáció kialakulása környezeti hatással (például neveléssel, „propagandával”) nem befolyásolható.
Az állásfoglalásra reagáló szakemberek kifejtik, hogy a fentebbi állításnak ellentmond, hogy a Gyermek- és ifjúkor pszichés zavarainak tankönyvében a „Nemi (gender) diszfória” című fejezetben a szerző azt írja, hogy „A nemi diszfória mint mentális zavar hátterében álló oki tényezőket pontosan még nem tudjuk azonosítani, genetikai okok feltehetően szerepet játszanak a kialakulásban, de a környezeti tényezőknek is igen hangsúlyos szerepe lehet (elfogadás, megfélemlítés, bullying).”
Egy másik hazai tankönyv vonatkozó fejezete is írja, hogy a „nemi azonosságtudat szocializáció során alakul ki” és nemzetközi vonatkozásban is mérvadó tankönyvekben szintén deklarálják, hogy a nemi identitás kialakulásában szerepe van a tanulásnak és a kutatások nem bizonyították a genetikai háttér kizárólagos voltát. Az Amerikai Pszichológiai Társaság is deklarálta, hogy a nemi identitás biológiai és környezeti tényezők dinamikus kölcsönhatása során alakul ki.
A szakemberek rámutatnak: az utóbbi időben az USA lakosságában néhány év alatt megkétszereződött a transzgender személyek száma, és az új-zélandi Wellington régióban a nemátalakító hormonális terápiát kérők száma 2010-ben 17 volt, de ez a szám 2016-ra, 92-re, vagyis több mint ötszörösére nőtt.
Ezen rövid idő alatt bekövetkező markáns növekedések génmutációval és tömeges hormonális behatásokkal nem magyarázhatók, és a környezet (elsősorban a média alapvetően újszerű és elképesztően erős) hatására utal.
Van szerepe a szülők nemi identitásának
A Magyar Pszichiátriai Társaság vitatott állásfoglalása azt is kimondja: „Tudományos

vizsgálatokkal alátámasztott tény az is, hogy a heteroszexuális személyek, párok által felnevelt gyermekek közül éppen annyian válnak homoszexuálissá, leszbikussá, transzneművé (LMBTQ), mint a homoszexuális személyek, párok által felneveltekből." Később ismét megjegyzi: „A szülők nemi identitása és szexuális orientációja nem befolyásolja a gyermek nemi identitását, szexuális orientációját, egészséges fejlődését, ennek ellenkezőjét bizonyító tudományos adat nem áll rendelkezésre".
Ugyan vannak ezt az állítást megerősítő vizsgálatok, de újabb eredmények szerint az azonos nemű párok által neveltéknél egyértelműen gyakoribbak a homoerotikus irányultságra utaló attitűdök, gyakoribbak a homoerotikus szexuális kapcsolatok és kevesebb a heteroszexuális felnőtt – világítanak rá az állásfoglalás tartalmával egyet nem értő szakemberek.
Mint ismertetik, az 1986-ban indult U. S. National Longitudinal Lesbian Family Study szerint az azonos nemű párok által felnevelt nők 54 százaléka, míg a férfiak 33 százaléka számolt be azonos nemű partnerrel létesített szexuális kapcsolatról, míg a kontroll csoportban vagy a normál populációban ezek az arányok lényegesen alacsonyabbak, vagyis 38 és 9 százalék voltak. Az azonos neműek családjában nevelkedett nők 70, míg a férfiak 90 százaléka vallotta magát heteroszexuálisnak, szemben a heteroszexuális szülőkkel nevelkedettek 88 és 98 százalékával. Az eredmények tehát bizonyítják a szülői minta szerepét a nemi orientáció kialakulásában, és azt is, hogy az azonos nemű párok által felneveltéknél valóban gyakoribb a homoszexuális orientáció.
Hangsúlyozzák: az MPT állásfoglalása mindvégig kerüli a biszexualitás és a „gender fluiditás" témakörét és a nemi identitás, valamint a nemi orientáció gyakori említése mellett utalást sem tesz a társadalmi hatásokra leginkább érzékeny nemi szerep illetve a „társadalmi nem", a „gender" fogalmára. Később felvetik a tabusítás problémáját: „Amennyiben a fenti témákat tabusítjuk, az információkhoz való hozzáférést elzárjuk, akkor az érintett gyermekek, fiatalok egyedül maradnak a kérdéseikkel, bizonytalanságaikkal. Ennek következményeként pedig jelentősen megnő annak a veszélye, hogy – ahogy az a különféle kisebbségi csoportok esetében általában is jellemző, melyet szakirodalmi adatok is alátámasztanak – az eleve kiszolgáltatottabb, sérülékenyebb érintett gyermekek, fiatalok körében fokozódik a szorongásos zavarok, önsértő magatartás, szerhasználat, depresszió és az öngyilkos magatartás kialakulásának veszélye". Az állásfoglalás viszont nem nevezi meg, hogy a törvény hol és milyen formában tabusítja a fenti témát és kik elől zár el és miféle információkat.
Nem mindegy, ki végzi a felvilágosítást
Az állásfoglalás azt is megemlíti, hogy „Előzőek mellett tudományos felmérések mutatnak rá arra is, hogy a gyermekek szexuális nevelése, felvilágosítása nem várható el kizárólagosan a szülőktől, családtagoktól." A reagáló szakemberek szerint ez kétségtelenül így van, de ebből nem következik a szülők kizárása a felvilágosítás folyamatából. Hangsúlyozzák, a szülő bármibe adhatja beleegyezését. A szexuális felvilágosítás kötelező az iskolában, de érthető módon csak meghatározott, akkreditált személyek vagy szervezetek által végezhető.
Végül, mint idézik, ezzel a mondattal zárul az állásfoglalás: „Állásfoglalásunk szerint tehát amellett, hogy a gyermekek védelme szempontjából a pedofil bűnelkövetőkkel szembeni szigorúbb büntetőjogi fellépés egyértelműen és határozottan szükséges, a 2021. évi LXXIX. törvény (a gyermekvédelmi törvény – a szerk.) a fiatalok egy részének mentális egészségét kifejezetten veszélyezteti, melyre ezen állásfoglalással a döntéshozók figyelmét is felhívjuk."
A tíz szakember összefoglalva az állásfoglalás kritikával illetett tartalmát úgy fogalmaz: az állásfoglalás kiegyensúlyozatlan és számos tudományosan alá nem támasztott állítást tartalmaz. Egyoldalú nézőpontot képvisel, miszerint „a nemi identitás és a szexuális orientáció

kialakulása környezeti hatással (például neveléssel, „propagandával”) nem befolyásolható, és ez a nemzetközi és a hazai szakirodalommal is ellentétben áll.
A megcélzott törvénnyel szemben megfogalmazott kritikája nem mondja meg, hogy a törvény melyik paragrafusa veszélyeztet, pontosan kiket veszélyeztet, és miért csak egy részt veszélyeztet, illetve kiket stigmatizál és kitől zár el bármiféle információt – hívják fel a figyelmet a vezető szakemberek.
Kincses Krisztina